

Формуляр за частична предварителна оценка на въздействието*

(Приложете към формуляра допълнителна информация/документи)

Институция:

Министерство на образованието и науката

Нормативен акт:

Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на Постановление № 64 на Министерския съвет от 25.03.2016 г. за условията и реда за утвърждаване на броя на приеманите за обучение студенти и докторанти в държавните висши училища и за приемане на Списък на приоритетните професионални направления и на Списък на защитените специалности

За включване в законодателната/оперативната програма на Министерския съвет за периода:

1 юли - 31 декември 2017 г.

Дата:

18 юли 2017 г.

Контакт за въпроси:

Яна Йотова-Бакалова

Телефон:

02/9217 641

1. Дефиниране на проблема

Настоящата частична предварителна оценка на въздействието на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на Постановление № 64 на Министерския съвет (ПМС № 64) от 25.03.2016 г. за условията и реда за утвърждаване на броя на приеманите за обучение студенти и докторанти в държавните висши училища и за приемане на Списък на приоритетните професионални направления и на Списък на защитените специалности (Постановлението) е израз на усилията, които Министерството на образованието и науката полага, съвместно със заинтересованите страни, за повишаване на

качеството на висшето образование, за увеличаване дела на завършилите висше образование и създаване на устойчива връзка между висшите училища и пазара на труда за постигане на съответствие между търсене и предлагане на специалисти с висше образование.

Приемът в държавните висши училища за учебната 2016-2017 година и учебната 2017-2018 година е определен съгласно методологията, разписана в ПМС № 64. В процеса на работа са идентифицирани проблеми, за които разпоредбите на ПМС № 64 не дават решение или еднозначен отговор.

Практиката показва, че е налице необходимост от допълване и изменение на Постановление № 64 на Министерския съвет от 2016 г. относно:

- промяна на правилата на методиката и приема по специалности от регулираните професии;
- допълване списъка на приоритетните професионалните направления;
- подготвяне на повече специалисти по професионални направления: 7.4 Обществено здраве и 7.5 Здравни грижи, както и по професионални направления 2.1. Филология, 2.2. История и археология, 2.3. Философия и 2.4. Религия и теология.

1.1. Кратко опишете проблема и причините за неговото възникване. Посочете аргументите, които обосновават нормативната промяна.

Проблематично е решаването на някои случаи, при които дори всяка година висшите училища да изпълняват приема по дадено професионално направление (ПН) на 100 %, за периода от акредитационната процедура, в която то е на етап „положително оценен проект“, нямат данни за оценка от акредитация, за научна дейност и за реализация на пазара на труда и в резултат на това, съгласно методиката, не могат да формират необходимия коефициент за съобразяване с потребностите на бизнеса.

При заявена от работодателските организации необходимост от кадри със съответното висше образование за ПН 2.1. Филология от 3000 човека в последен курс на учебната 2016-2017 година се обучават 1434 студенти, за ПН 2.2. История и археология необходимостта е за 500 броя при завършващи 294, при ПН 2.3. Философия съотношението е – необходимост от 210 човека при завършващи 180 и за ПН 2.4. Религия и теология заявените кадри са за 160 човека при 103 студенти в последен курс на обучение. Следователно, и при наличие на свободен капацитет и заявена необходимост

от работодателските организации от такива кадри, няма механизъм, съгласно който висшите училища да приемат по-голям брой студенти.

В последните години, при проучване на необходимостта от кадри с висше образование, извършвано при подготовката на Решението на Министерския съвет за утвърждаване броя на приеманите студенти през съответната учебна година, работодателските организации заявяват необходимост от хиляди специалисти в областта на педагогическите науки. Докато за 2016 г. този брой е бил 4720 човека, за 2017 г. броят е вече 6570.

По данни на Синдиката на българските учители недостиг от 6000 преподаватели ще има в цялата страна в близките години. Към момента около 3000 са учителите, които преподават в клас, без да имат диплома за педагози. Това са кадри със средно образование, които попълват вакантните места основно в по-малките населени места, където има недостиг на специалисти. Те са назначени със статут на „нередовни“ учители, защото нямат педагогическа правоспособност. Преподават основно по чужди езици, математика и информатика.

Идентифицирана е и необходимост да се подготвят повече специалисти по професионални направления 7.4 Обществено здраве и 7.5 Здравни грижи, като се разреши по-голям брой на приеманите студенти, съобразно заявения брой от съответното висше училище и свободния капацитет на специалността от регулираните професии. Това ще има позитивно въздействие при справяне с дефицита на медицински кадри.

1.2. Опишете какви са проблемите в прилагането на съществуващото законодателство или възникналите обстоятелства, които налагат приемането на ново законодателство. Посочете възможно ли е проблемът да се реши в рамките на съществуващото законодателство чрез промяна в организацията на работа и/или чрез въвеждане на нови технологични възможности (например съвместни инспекции между няколко органа и др.).

Проблемите, които са идентифицирани, е възможно да бъдат решени чрез приемане на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на Постановление № 64 на Министерския съвет от 25.03.2016 г. за условията и реда за утвърждаване на броя на приеманите за обучение студенти и докторанти в държавните висши училища и за приемане на Списък на приоритетните професионални направления и на Списък на

защитените специалности.

1.3. Посочете дали са извършени последващи оценки на нормативния акт или анализи за изпълнението на политиката и какви са резултатите от тях?

Не са извършвани последващи оценки.

2. Цели

Посочете целите, които си поставя нормативната промяна, по конкретен и измерим начин и график, ако е приложимо, за тяхното постигане. Съответстват ли целите на действащата стратегическа рамка?

Целта, която си поставя нормативната промяна, е да се обучават повече квалифицирани специалисти с висше образование в Р България. Ще се подготвят повече специалисти по ПН 2.1. Филология, ПН 2.2. История и археология, ПН 2.3. Философия и ПН 2.4. Религия и теология. Тези професионални направления са с изключителна важност за формиране на културната и историческата идентичност на българското общество. Имат и стратегическо за държавата значение, тъй като на тях ще се разчита и в бъдеще да развият духовната култура и знание. В тях се подготвят голяма част от бъдещите български учители, на които се основава хуманитарното образование в България.

Ще се подготвят повече специалисти и по професионални направления 7.4 Обществено здраве и 7.5 Здравни грижи, като се разреши по-голям брой на приеманите студенти, съобразно заявения брой от съответното висше училище и свободния капацитет на специалността от регулираните професии.

Приемането на Постановлението е продиктувано от стремеж за постигането на цели, заложи в Плана за действие на мерките по Стратегията за развитие на висшето образование в Република България за периода 2014-2020 година за изграждането на устойчива и ефективна връзка между висшите училища и пазара на труда и постигане на динамично съответствие между търсенето и предлагането на специалисти с висше образование.

3. Идентифициране на заинтересованите страни

Посочете всички потенциални засегнати и заинтересовани страни, върху които предложението ще окаже пряко или косвено въздействие (бизнес в дадена

област/всички предприемачи, неправителствени организации, граждани/техни представители, държавни органи, др.).

Приемането на Постановлението е обусловено от наличието на обществена потребност да се обучават повече квалифицирани специалисти с висше образование в Р България. Постановлението засяга широк кръг от заинтересовани страни.

Нормативният акт ще има пряко въздействие спрямо потенциалните студенти, които ще се обучават в професионалните направления, посочени в Постановлението, както и по отношение на преподавателите и на висшите училища като институции в системата на висшето образование.

Косвено въздействие ще бъде оказано по отношение на публичните институции и бизнеса, във връзка с необходимостта от специалисти в областта на педагогическите науки и в областта на медицинските науки.

4. Варианти на действие

Идентифицирайте основните регулаторни и нерегулаторни възможни варианти на действие от страна на държавата, включително варианта "без действие"

Идентифицирани са следните варианти на регулативна намеса:

Вариант 0 – да не се прави нищо (без действие; нулев вариант);

Вариант 1 – предприемане на законодателни мерки.

Вариант 0 – непредприемане на действие. Нулевият вариант означава да не се предприемат никакви действия. Ако се приложи вариантът „Без действие“, преди всичко ще бъде ограничена възможността да се обучат повече кадри за нуждите на институциите и бизнеса в областта на педагогическите науки и в областта на медицинските науки.

Вариант 1 – регулаторна намеса.

В проекта на Постановлението се предвиждат следните изменения и допълнения в ПМС № 64:

1. За професионални направления и специалности от регулираните професии в процедура за акредитация на етап „положително оценен проект“ до получаване на

програмна акредитация да се определя прием до 30% от капацитета, определен от НАОА за професионалното направление или специалността от регулираните професии, но в рамките на свободния капацитет.

2. За висшите училища, обучаващи по професионални направления 7.4 Обществено здраве и 7.5 Здравни грижи, в които са включени и специалности от регулираните професии, за които комисията по ал. 3 е дала положителна оценка по ал. 5, да може да се разреши по-голям брой на приеманите студенти от определения по чл. 5, съобразно заявения брой от висшето училище и свободния капацитет на специалността от регулираните професии.

3. Срокът по чл. 3, ал. 1 е 20 февруари (в който висшето училище следва да внесе в МОН своите заявки). Логично е срокът по чл. 4, ал. 4 (срокът за определяне съставът на комисията със заповед на министъра на труда и социалната политика) да не е също 20 февруари, тъй като едва след постъпването на заявките от висшите училища се вижда ще има ли необходимост от сформирание на експертна комисия и експерти от кои министерства трябва да участват в нея). Постановлението предвижда срокът за сформирание на комисията да се премести назад – 5 март.

4. Предвидена е възможност за вземане предвид на оценки, дадени от НАОА за отделни професионални направления и специалности от регулираните професии, след оповестяване на данните от рейтинговата система за висшите училища, но не по-късно от 01 януари за съответната година, в която се определя приема.

5. Методиката за определянето на приема по специалността „Българска филология“ от професионално направление „Филология“, съгласно разпоредбата на чл. 6, ал. 3, в повечето случаи не постига целта си да доведе до утвърждаването на по-голям брой студенти. Предвид това следва да бъде отменена.

6. Списъкът на приоритетните професионалните направления е допълнен, с тези от област на висше образование „Хуманитарни науки“ - 2.1 Филология, 2.2 История и археология, 2.3 Философия и 2.4 Религия и теология.

Приемането и прилагането на Постановлението създава условия да се обучат повече специалисти за потребностите на пазара на труда в областта на педагогическите науки и в областта на медицинските науки.

На основание горепосоченото – Вариант 1 следва да се приеме като необходим и възможен.

5. Негативни въздействия

Опишете качествено (при възможност - и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални, екологични и други негативни въздействия за всеки един от вариантите, в т.ч. разходи (негативни въздействия) за идентифицираните заинтересовани страни в резултат на предприемане на действията. Пояснете кои разходи (негативни въздействия) се очаква да бъдат второстепенни и кои да са значителни.

Вариант 0. При прилагането на нулев сценарий запазването на настоящата ситуация обуславя рискове и отрицателни последици в социален и икономически аспект. Ще продължи наличието на дефицит по отношение на специалисти за потребностите на институциите и бизнеса в областта на педагогическите науки и в областта на медицинските науки.

Ако не се предостави възможност на висшите училища да увеличат приема на студенти по ПН 2.1. Филология, ПН 2.2. История и археология, ПН 2.3. Философия и ПН 2.4. Религия и теология, ще продължи да съществува проблем с липсата на педагогически кадри, тъй като значителна част от тези студенти завършват и с педагогическа квалификация. По данни на Синдиката на българските учители недостиг от 6000 преподаватели ще има в цялата страна в близките години. Към момента около 3000 са учителите, които преподават в клас, без да имат диплома за педагози. Това са кадри със средно образование, които попълват вакантните места основно в по-малките населени места, където има недостиг на специалисти. Те са назначени със статут на „нередовни“ учители, защото нямат педагогическа правоспособност. Преподават основно по чужди езици, математика и информатика.

В случай, че посочените професионални направления не бъдат включени в Списъка на приоритетните професионални направления, ще се понижи броят на студентите, за които държавата предоставя средства за обучението им. Това ще намали интереса на кандидат-студентите към обучение в редица специалности, свързани с изучаването на българския език, българската, европейската и световната литература, история и култура. Тези знания имат не само фундаментално значение за формирането на младите хора, за тяхното приобщаване към европейските ценности, за възпитанието им в дух на толерантност, уважение и зачитане на историята и традициите, но са и предпоставка и гаранция за

просперитета на държавата ни, за нейното европейско бъдеще.

Прилагането на нулев сценарий ще е пречка за увеличаването на конкурентната среда между сродните висши училища, което ще се отрази негативно и по отношение на качеството на образованието.

Потърпевши ще бъдат и публичните институции и бизнес организации, които ще продължат да изпитват необходимост от кадри, подготвени по горепосочените професионални направления.

Липсват субективни и обективни данни, от които би могло да се направи изводът, че проблемът може да се разреши без предприемане на никакви действия. Поради горепосоченото Вариант 0 – да не се предприема нищо, в конкретния случай е неефективен.

Запазването на текущото положение няма да има негативни ефекти относно екологичното равновесие, както и няма да доведе до промяна в административните тежести на бизнеса.

Вариант 1. В процеса на изготвяне на настоящата частична предварителна оценка на въздействието не са идентифицирани очаквани негативни ефекти в икономически и социален план при предприемане на регулаторна намеса.

Прилагането на Вариант 1 не би следвало да доведе до отрицателни въздействия върху заинтересованите страни и не би следвало да има отрицателни икономически, социални, екологични и други негативни ефекти.

6. Положителни въздействия

Опишете качествено (при възможност - и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални, екологични и други ползи за идентифицираните заинтересовани страни за всеки един от вариантите в резултат на предприемане на действията. Посочете как очакваните ползи кореспондират с формулираните цели.

Вариант 0. При неприемане на Постановлението не се очакват положителни въздействия по отношение на нито една от заинтересованите страни. Не се предвиждат конкретни потенциални икономически, социални, екологични и други ползи при бездействие.

Вариант 1. Приемането и прилагането на Постановлението се очаква да има

положително въздействие в социален и икономически план, като подпомогне обучението на повече кадри за нуждите на бизнеса в областта на педагогическите науки и в областта на медицинските науки.

Промяната, която ще настъпи при приемането и действието на Постановлението, ще окаже пряко въздействие най-вече върху крайния потребител – студентите, в посока на тяхната по-адекватната подготовка за все по-нарастващите изисквания на пазара на труда.

Предоставянето на възможността на висшите училища да увеличат приема на студенти по ПН 2.1. Филология, ПН 2.2. История и археология, ПН 2.3. Философия и ПН 2.4. Религия и теология ще даде положителен ефект при решаване на проблема с липсата на педагогически кадри, тъй като значителна част от тези студенти завършват и с педагогическа квалификация. Предоставянето на възможността на висшите училища да увеличат приема на студенти по професионални направления 7.4 Обществено здраве и 7.5 Здравни грижи ще окаже позивитвон въздействие при решаване на проблема със здравните кадри.

Това ще е предпоставка за увеличаването на конкурентната среда между сродните висши училища, което следва да доведе до повишаване на качеството на образованието. Позитивно въздействие на Постановлението се очаква и по отношение на институциите и бизнеса, тъй като те ще бъдат обезпечени с повече кадри с по-висока образователно-квалификационна степен.

Положително въздействие се очаква по отношение на постигането на стратегическите цели на национално ниво: най-малко 36 % от хората на възраст 30 — 34 години да са завършили някаква форма на образование над средното; повишаване на качеството на висшето образование в Р България и обвързването му с нуждите на бизнеса и с пазара на труда в страната.

В резултат на горепосоченото се налага изводът, че Вариант 1 съдържа потенциал за разрешаването на идентифицираните проблеми.

7. Потенциални рискове

Посочете възможните рискове от приемането на нормативната промяна,

включително възникване на съдебни спорове.

Не са установени възможни рискове от приемането на нормативната промяна, включително възникване на съдебни спорове.

8.1. Административната тежест за физическите и юридическите лица:

- Ще се повиши
- Ще се намали
- Няма ефект

Приемането и действието на Постановлението нямат ефект върху административната тежест за физическите и юридическите лица.

8.2. Създават ли се нови регулаторни режими? Засягат ли се съществуващи режими и услуги?

Не се създават нови регулаторни режими и не се засягат съществуващи режими и услуги.

9. Създават ли се нови регистри?

Когато отговорът е „да“, посочете колко и кои са те:

Не се създават нови регистри.

10. Как въздейства актът върху микро-, малките и средните предприятия (МСП)?

- Актът засяга пряко МСП
- Актът не засяга МСП
- Няма ефект

Актът не засяга пряко МСП.

11. Проектът на нормативен акт изисква ли цялостна оценка на въздействието?

- Да
- Не

Проектът на нормативен акт не изисква цялостна оценка на въздействието.

12. Обществени консултации

Обобщете най-важните въпроси за консултации в случай на извършване на цялостна оценка на въздействието или за обществените консултации по чл. 26 от Закона за нормативните актове. Посочете индикативен график за тяхното провеждане и видовете консултационни процедури.

Провеждането на обществени консултации се осъществява по чл. 26 от Закона за нормативните актове.

13. Приемането на нормативния акт произтича ли от правото на Европейския съюз?

Приемането на нормативния акт не произтича от правото на Европейския съюз.

14. Име, длъжност, дата и подпис на директора на дирекцията, отговорна за изработването на нормативния акт:

Имена и длъжност: Мария Фъртунова, директор на дирекция „Висше образование“

Дата:

Подпис: